

Oponentský posudek

Milan Metlička:

Pravěká a raně středověká hradiště v západních Čechách

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou
Praha 2008

Milan Metlička předložil magisterskou práci, která je zaměřena na hradiště v západních Čechách, tedy na lokality s prokázaným stabilním opevněním z období prehistorie a raného středověku. Úspěšně se v prvé řadě zhostil nejsložitějšího úkolu, kterým bylo shromáždění potřebných dat. Zvláště nesnadné bylo geodetické zaměření fortifikací, které chybělo ve více jak polovině případů. Geodetickou dokumentaci doplňuje slovní popis polohy a charakteru opevnění. Plány hradišť i nivelační profily přes opevnění jsou kvalitně provedeny, nestaly se však součástí katalogu lokalit v předložené magisterské práci, budou nepochybně brzo publikovány. Zaměřením a výpočty se podařilo získat důležité údaje o ploše hradišť i délce opevnění a shromážděná data byla zpracována v celkovém vyhodnocení. Cenná je precizní kresebná dokumentace nálezového fondu, který je v práci zpravidla kompletně předveden a stal se hlavním podkladem pro datování jednotlivých lokalit. V obsáhlém katalogu se M. Metličkovi podařilo shromáždit celkem 74 hradišť soustřeďujících se převážně v oblasti povodí řeky Berounky – Mže.

Při vyhodnocení nashromážděných dat sleduje autor frekvenci osazování výšinných poloh v průběhu pravěku a raného středověku, pozornost věnuje také charakteristice přírodního prostředí. Dokumentuje i dostupnost vodních zdrojů, zvláště pramenů a cisteren, které se při výstavbě fortifikací často včleňovaly do opevněných areálů, jak se v nejnovějších výzkumech překvapivě ukazuje. Problematika vztahu opevněných výšinných lokalit k jejich zázemí v okruhu 5 km je zpracována pouze na vybraném vzorku hradišť vykazujících osídlení v několika fázích.

Těžiště vyhodnocení reprezentují následující kapitoly, které podávají charakteristiku opevněných lokalit chamské kultury, hradišť staromohylové kultury (BrA2-BrB1), fortifikací mladší a pozdní doby bronzové, pozdní doby halštatské, mladší a pozdní doby laténské, střední a mladší doby hradištní. V jednotlivých časových úsecích sleduje autor na grafech typy osídlovaných poloh a jejich vztah k celkové rozloze, nadmořskou výšku a relativní

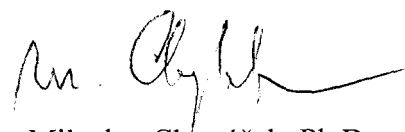
převýšení, výskyt lokalit v klimatických oblastech a jejich vazby na rekonstruovanou původní vegetaci, případně vzdálenosti od vodního zdroje.

Stav pramenné základny umožnil autorovi podat významnější shrnutí a interpretaci provedených analýz pouze u hradišť z pozdní doby bronzové, pozdní doby halštatské, střední a mladší doby hradištní. Hradiště na vrcholcích kopců se v závěru doby bronzové koncentrují spíše na okrajích tehdejší sídelní oikumeny, mohla tak mít částečnou obrannou funkci a hrála i jistou roli v organizaci dálkového obchodu. Opevněná výšinná sídliště v pozdní době halštatské mají podle autora práce jednotný charakter a jsou rovnoměrně rozložena po celém území. V této souvislosti je ovšem třeba upozornit na nedostatečný stav výzkumu, který neumožňuje dobře rozpoznat značnou diferenciaci opevněných výšinných sídel, která v 6. a 5. stol. př. Kr. nepochybně v západních Čechách existovala. Na první pohled se např. ukazuje velký rozdíl mezi malým hradištěm na Černém vrchu u Svržna a opevněným sídlem na stolové hoře Vladař, jejíž fortifikace chránila plochu 13 ha včetně rozsáhlé a uměle vybudované nádrže na vodu. Raně středověké hrady eviduje M. Metlička v území lépe zemědělsky využitelném, než poskytovalo zázemí pravěkých hradišť. Některým fortifikacím přisuzuje funkci správních středisek regionů nebo hraničních pevností a rozpoznává také časovou následnost u sousedících dvojic nebo trojic hradů, kdy mladší přebírá funkci staršího.

Obsáhlý katalog ukazuje přehledným způsobem výchozí pramennou základnu práce, u každé lokality je uveden popis polohy a přírodních podmínek, následuje historie naleziště, nálezy a datování, soudobé osídlení v zázemí, uložení nálezů a základní literatura.

Práce M. Metličky je cenným přínosem pro archeologii západních Čech, splňuje podmínky magisterské práce a vřele ji doporučuji k obhajobě.

V Praze 28.8.2008

PhDr. Miloslav Chytráček, Ph.D.